

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

**Курсова робота з методики навчання
англійської мови на тему:
«Виховний потенціал уроку англійської мови»**

студента групи СОа 17-19
педагогічного факультету романо-германської та
української філології
освітньо-професійної програми Іноземні мови
та літератури, методика навчання іноземних мов
і зарубіжної літератури (англійська мова і друга
західноєвропейська мова)
за спеціальністю 014 Середня освіта
Мельника Георгія Андрійовича

Члени комісії:

(підпис)

(підпис)

(підпис)

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
старший викладач Кузьменко Ю. В.

Національні шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Зміст

Вступ.....	3
Розділ I.....	5
Розділ II.....	18
Висновок.....	19
Summary.....	20
Список використаних джерел.....	22

Вступ

Сьогодні все більше уваги приділяється людині як особистості: її свідомості, культурі, моральності, а також високорозвиненому інтелекту та інтелектуальному потенціалу. Відповідно, не викликає сумніву надзвичайна важливість та гостра необхідність такої підготовки підростаючого покоління, за якої середню школу закінчили б освічені інтелектуальні особистості, які мають знання основ наук, загальну культуру, вміння самостійно і гнучко мислити, ініціативно, творчо вирішувати життєві та професійні питання. У школах повинен відбуватися постійний пошук, мета якого - знайти нові форми та прийоми, що дозволяють злити в єдиний процес роботу з освіти, розвитку та виховання учнів на всіх етапах навчання. Колективні вчителів шкіл необхідно реалізувати концепцію, яка передбачає необхідність забезпечення учнів міцними знаннями матеріалу програми з одночасним здійсненням різноаспектного розвитку та формування особистості кожного учня з урахуванням його індивідуальних здібностей та можливостей. Шляхи та способи реалізації цих принципів мають бути значною мірою творчими, нетрадиційними і водночас ефективними. Ми розуміємо, наскільки важливо враховувати виховний аспект навчання іноземної мови. Коли сперечаються про те, чи потрібна іноземна мова як навчальна дисципліна, то всі аргументи зводяться до того, що кожна інтелігентна та освічена людина має знати хоча б одну іноземну мову, що іноземна мова необхідна для майбутньої професії, що знання іноземної мови розвиває, оскільки дозволяє дізнатися багато нового, цікавого. Знання мало збагачує людину, оскільки важливим є не стільки суто практичний ефект навчання, скільки те, що знання чи навчання вносить у формування людини як особистості. Тому головна мета і сила мови полягають саме у її виховному аспекті. Звідси випливає, що представлена тема роботи є надзвичайно актуальною,

оскільки питання виховання людини порушувалося з часів існування давніх цивілізацій, і не втратило необхідності та актуальності у XXI столітті. Метою моєї роботи є доказ того, що виховний аспект є одним із найважливіших компонентів у навчанні англійської мови, що він не відокремлений від самого процесу навчання англомовному спілкуванню, а становить з ним єдине і непорушне ціле. Об'єктом дослідження є процес особистісно-орієнтованого виховання школярів засобами іноземних мов. Предметом дослідження є урок англійської мови. Зважаючи на багатоплановість теми, в роботі зосереджено увагу на дослідженні вузлових моментів і поставлено такі завдання:

1. Проаналізувати методичну літературу з проблеми дослідження;
2. Дати визначення поняттям "виховання", "виховний процес", "урок", "урок іноземної мови";
3. Охарактеризувати методи виховної роботи;
4. Визначити стилі та методи виховання;
5. Розглянути різні точки зору дослідників з цієї проблеми;
6. Виділити методи виховання під час уроків англійської мови.

Звідси можна виділити гіпотезу роботи – якщо іноземна мова надає нам величезну кількість засобів, за допомогою яких ми зуміємо створити не лише освічену людину, отже, ми зможемо виховати особистість, яка має високу систему загальнолюдських цінностей, сучасне мислення та реалістичний погляд на сучасний світ.

Методи дослідження – аналіз методичної літератури, аналіз підручника англійської мови. Матеріалом дослідження послужили наукові статті, методична література, присвячена цій проблемі, і підручник з англійської мови, який на момент написання роботи використовується в ЗЗСО України. Робота складається з вступу, теоретичного і практичного розділів, висновків та списку використаної літератури та додатків.

Розділ I. Теоретична частина

Визначення поняття “виховання”

Виховання — це організований і цілеспрямований процес формування особистості. Тут поняття "виховання" вживається в широкому розумінні і включає в себе всю сутність впливу на людину (навчання, освіти) з метою формування її з погляду довершеності. Але виховання не є окремим процесом, воно невідривно пов'язане з навчанням та освітою, оскільки всі три названі процеси спрямовані на людину як ціле. У напрямках виховання важко виділити окремі складові, що впливають на емоції, волю, характер, ціннісні орієнтації та інтелект. Але, незважаючи на це, у процесах виховання та освіти існують відмінності. На відміну від освіти, де головною метою є розвиток пізнавальних процесів індивіда, його здібностей, набуття ним знань, виховання ставить за мету формування людини як особистості, її ставлення до світу, суспільству та взаємовідносин з ним. Таким чином, виховання значною мірою несе цілеспрямований характер, який передбачає певний напрямок виховної діяльності, усвідомлення її кінцевих цілей, а також містить засоби та методи досягнення цих цілей. Цілями виховання є очікувані зміни в людині, які здійснюються проведенням спеціально організованих виховних дій та акцій. Але цілі виховання не встановлюються раз і назавжди і є єдиними, а визначаються ідейними і ціннісними орієнтирами, проголошеними тим чи іншим суспільством. Однак головною метою виховання є формування та розвиток дитини як особистості з якостями, які необхідні їй для життя у суспільстві. Також слід зазначити, що в якості ідейної бази виховного процесу слід дотримуватися принципів гуманізму. Тобто виховувати в людині «загальнолюдські цінності», які не мають історичних та державних кордонів. Саме вони і визначають мету виховання на різних етапах розвитку людства. Ці цілі, головним чином

пов'язані з поняттям моралі та моральності, а також з тим, що відбувається з особистістю та навколо неї. Спеціальними цілями сьогоденного етапу розвитку суспільства і держави є виховання ініціативної, підприємливої людини, яка прагне успіху.

Методи виховання

Для приведення в дію поставлених цілей та завдань виховного процесу можна використовувати різні поєднання методів, прийомів та засобів.

Методом виховання є система виховних та освітніх засобів, що характеризують спільну діяльність педагогів та вихованців. У цілому нині, метод виховання є одним із інструментів впливу і взаємодії для людей.

Методи впливу на особистість надають комплексний вплив на вихованця і дуже рідко застосовуються ізольовано одне від одного. Тому будь-яка класифікація методів виховання умовна. Розглянемо деякі основні методи впливу та взаємодії та їх характерні особливості. Переконання - один із методів виховання. Сутність його полягає у всебічному впливі на розум, почуття, волю вихованця з метою формування в нього необхідних життєвих якостей. Об'єкт впливу вибирається залежно від формованих якостей, тобто за переконання людини у істинності чогось з допомогою логіки, відбувається вплив на його розум; при вихованні любові до Батьківщини, близьким, прекрасному, звернення іде до почуттів людини. Переконання як метод реалізується у вигляді розмов, диспутів, і навіть прикладів із реальності чи художньої літератури. Приклад як один із методів виховання складається з переконливого зразка для наслідування. Проте його психолого-педагогічний ефект спостерігається не лише у пристосовницькій діяльності. а й у аналізі діяльності зразка, прагнення вихованця бути схожим на ідеал. Приклад може бути як позитивний, так і негативний. У другому випадку дитина намагатиметься подолати в собі ті негативні особливості, які вона помітила у зразку. Особливе значення має особистий приклад вихователя. Вплив на вихованця залежить від

авторитету педагога. "Без авторитету неможливий вихователь", - казав А.С.Макаренко. Наступний спосіб виховання – привчання. Привчання передбачає формування здібностей до організованих дій та розумної поведінки з метою вироблення гарних звичок. Привчання досягається через систему вправ, що передбачають демонстрацію процесу вихователем та копіювання вихованцем. Але вправу лише на початкових етапах можна давати як повторення. Надалі це етап удосконалення шляху до ідеалу. Даний метод сприяє самоорганізації вихованця та проникає у всі сфери його діяльності. Група методів, які слід розглянути далі – методи стимулювання, головне призначення яких – додаткове стимулювання впливу та посилення дії розглянутих раніше методів, які прийнято називати основними. З методів стимулювання розглянемо такі: заохочення та покарання. Заохочення як спосіб виховання спрямовано на емоційне утвердження успішно вироблених процесів і моральних вчинків, стимулювання до здійснення нових. Почуття задоволення, відчуте заохоченим вихованцем, викликає в нього приплив сил, енергії, і, як наслідок, супроводжується високим ступенем старання та результативністю. Але головний ефект від заохочення - виникнення гострого бажання відчувати це задоволення якомога частіше. Доцільність заохочення зростає під час роботи з невпевненими у собі, сором'язливими дітьми. У той же час, заохочення не повинно бути надто частим, щоб не призвести до знецінення, очікування нагороди за найменший успіх. Види заохочення можуть бути різними: похвала, відповідальне доручення, прощення за провину. Покарання є найдавнішим із методів виховання. Воно спрямоване стримування негативних дій людини. Покарання коригує поведінку вихованця, змушує його задуматися над власною поведінкою, провинами, а також породжує потребу та бажання змінити свою поведінку. Але покарання має приносити виховуваному морального приниження.

Урок – це основна організаційна форма навчання у школі. Він є не лише важливою організаційною, а й, насамперед, педагогічною одиницею процесу навчання та виховання, їх основні принципи, методи та засоби навчання отримують реальну конкретизацію та знаходять своє правильне рішення та втілюються в життя лише під час уроку та через нього. Кожен урок робить свій специфічний, властивий лише йому внесок у вирішення завдань. Урок виконує конкретну функцію, у якій знаходить вираз певна частина більших блоків навчального матеріалу. Урок як форма організації навчання міцно зайняв своє місце у школі як основну організаційну форму навчання. Хороший урок – справа не проста. Мистецтво проведення уроків багато в чому залежить від розуміння та виконання вчителем соціальних та педагогічних вимог, що визначаються завданнями школи, закономірностями та принципами навчання. Важливою умовою проведення уроку є грамотна постановка завдань уроку та успішна їхня реалізація. Навчання іноземної мови переслідує реалізацію практичних, виховних, освітніх та розвиваючих завдань. Практична, чи комунікативна завдання, " націлена " формування в учнів комунікативної компетенції, тобто мовної активності. Загальноосвітні завдання мають закласти основи філологічної освіти школярів; удосконалювати культуру навчання, що проявляється у специфічних комунікативних вміннях: вміння розпочати розмову, підтримувати її, виявляючи увагу, зацікавленість, завершити розмову. Чимала роль приділяється і виховним завданням. Виховне значення іноземної мови полягає у вихованні в учнів оціночно-емоційного ставлення до світу, позитивного ставлення до іноземної мови, до культури народу, який говорить цією мовою. Завдання, що розвивають, намічають шляхи формування та розвитку мотиваційної та емоційної сфер особистості учнів, ціннісних орієнтирів, готовності до подальшої самоосвіти в іноземній мові. З одного боку, основою характеристики уроку є функціональний підхід, з іншого боку, підкреслюється, що функції уроку

обумовлюються закономірностями процесу навчання, розвитку особистості учня, не враховуючи яких мети уроку недосяжні. Урок трактувався як "педагогічний твір", "складне явище", що відрізняється "цілісністю", "внутрішнім взаємозв'язком частин, єдиною логікою в діяльності вчителя і класу", "що має єдність педагогічних і методичних засобів впливу на розум і душу дитини", що виступає для них "Найважливішою" формою процесу пізнання світу і розвитку їх духовного життя. Теоретичною думкою висловлювалося, що урок набував здатність бути гнучким і різноманітним за способами організації учнів, що він не вичерпується озброєнням учнів знаннями, а включає виховання самостійності, допитливого і творчого ставлення до вчення і т.д. Провідна роль уроку серед інших форм навчання пояснювалася тим, що він є його найдоцільнішою формою з науково-педагогічної точки зору, що на уроці концентрується головна частина роботи вчителя з учнями з метою засвоєння ними системи знань, умінь та навичок, що це найбільш зручна форма при систематичні курси предметних навчальних програм. Було виділено характерні ознаки уроку як елемента класно-урочної системи: а) наявність класу з незмінним складом учнів; б) точно певний час; в) твердий розклад із дотриманням раціонального та планомірного чергування навчальних дисциплін; г) застосування різноманітних методів досягнення дидактичних завдань. Поряд із зовнішніми ознаками, виявлялися і сутнісні характеристики уроку. Вже на початку періоду урок розглядався як структуроутворюючий компонент навчально-виховного процесу та свого роду "дзеркало", що відображає всі сторони шкільного життя (навчально-виховне, методичне, організаційне) (І.М. Казанцев).

М.А. Данилов послідовно розвивав ідею уроку - "клітини" живого навчального процесу, рух якого криволінійний, зигзагоподібний і за своїм характером наближається до руху по спіралі. У цьому русі ясно виступають основні структурні одиниці. Первинною структурною

одиноцею навчального процесу, що має всі його ознаки, є урок. М.А. Данилов вбачав в уроці особливу якість, називаючи урок "відрізком" цілісного живого процесу навчання, в якому (урок) важливі всі моменти, властиві навчальному процесу в цілому: зміст, ідейна спрямованість, методи навчання, прийоми організації школярів, їх поведінка, використання навчальних посібників вчителем тощо. Акцентуючи положення про урок як структурно значимої одиниці навчального процесу, Б.П. Єсипов бачив в уроці "закінчений" відрізок навчальної роботи, протягом якого здійснюється досягнення певного дидактичного завдання, поставленого учителем. І Я. Лернер та М.М. Скаткін поглиблювали цю думку, підкреслюючи, що урок є закінченим, цілісним, обмеженим у часі.

Цілі та зміст навчання англійської мови:

I. Сучасний процес навчання, побудований на комунікативній основі з орієнтацією на особистість учня, формує у учня широкий гуманістичний погляд на світ, заснований на загальнолюдських цінностях і сучасному мисленні, що робить істотний внесок у підвищення гуманітарного змісту освіти.

II. Процес оволодіння англійською мовою виступає як потужний механізм особистісного розвитку учнів.

III. Цілеспрямоване формування мовних навичок та умінь під час уроків англійської мови активізує роботу пам'яті, мислення та інших психічних процесів і цим сприяє розумовому розвитку учнів.

IV. Соціальна сутність англійської мови полягає у здатності інтегрувати найрізноманітніші відомості з різних сфер діяльності людини.

Використання англійської мови як засіб передачі та прийому інформації від навколишньої дійсності з різних предметних областей створює сприятливі передумови для розширення загальноосвітнього кругозору учнів.

V. Повноцінне використання виховного, освітнього та розвиваючого потенціалу дисципліни створює міцну основу для формування творчої інтелігентної людини, що практично володіє англійською мовою.

Результатом цього є особистість, здатна брати активну участь у соціально-економічному та культурному розвитку суспільства, а також повноцінно включатися до інтеграційних процесів, що відбуваються в сучасному світі. Соціальне замовлення суспільства в галузі навчання іноземних мов висуває завдання розвитку духовної сфери студентів, підвищення гуманістичного змісту навчання, більш повну реалізацію виховно-освітньо-розвивального потенціалу навчального предмета стосовно індивідуальності учня. Тому основною метою навчання іноземної мови є розвиток особистості учнів, здатної і бажаної брати участь у міжкультурній комунікації вивчається і самостійно вдосконалюватися в іншомовній мовній діяльності, що оволодівається ними. Зазначена мета розкривається у єдності 4-х взаємопов'язаних компонентів: виховного, розвиваючого, освітнього та практичного. Ми розглядаємо детальніше лише перший компонент, а саме: виховний компонент, мети якого полягає в наступному:

- Виховання в учнів поваги та інтересу до культури і народу, мова якого вивчається
- Виховання культури мовлення
- Підтримка інтересу до навчання і розвитку навчальної активності
- Доведення необхідності практичного використання мови у різноманітних сферах життя і діяльності.

Отже, під час уроку англійської мови важливим є не суцільно практичний ефект навчання, а і його внесок у формування учня як особистості.

Відповідно до цілей та змісту навчання англійської мови, ми робимо висновок, що виховний компонент мети є одним з головних аспектів навчання англійської мови. Багато методистів (Є.І.Пассов, С.Ф.Шатилов,

Р.В.Рогова, Ф.М.Рабінович, Б.Є.Сахарова) передусім говорять про виховну специфіку навчання англійської мови, як про головну, основною функцією англійської мови. Процес навчання англійської мови, побудований на комунікативній основі, розширює можливості предмета у вирішенні важливого завдання розвитку особистості. При комунікативному підході навчання спрямовано особистість і будується в такий спосіб, що безпосередня діяльність учня, їхній досвід, світогляд, навчальні та неучбові інтереси та схильності, їхні почуття не залишаються осторонь, а враховуються при організації спілкування на занятті.

Обов'язковими умовами комунікативного навчання англійської мови є шанобливе ставлення викладача до кожного учня, створення занять сприятливого психологічного клімату, позитивного емоційного настрою. Навчання, яке здійснюється в атмосфері доброзичливості, допомагає розкритись різним сторонам особистості, дає можливість подолати такі психологічні бар'єри, як скутість, сором'язливість, невпевненість у собі. Це дозволяє краще сприймати іноземну мову як спілкування, а й сприяє формуванню соціально-важливих якостей особистості.

Найважливішими ознаками особистості є її розумність, відповідальність, свобода, особиста гідність, індивідуальність.

Розвиваючи пізнавальний інтерес, у навчальній праці закладаються основи зацікавленого ставлення до майбутньої професії, основи творчого ставлення до праці взагалі.

Якщо говорити про виховну сторону підготовки вчителя іноземної мови, то якість праці - це, зрештою, якість душі людини. Основною метою виховання є освоєння соціального досвіду особистості, що формується, її всебічний гармонійний розвиток. Виховний потенціал є специфічною рисою будь-якого уроку АМ. Виховні можливості закладені у змісті використовуваних матеріалів, у методичній системі навчання, особистості вчителя та її поведінці. Під час уроків АМ є особливість навчання

спілкуванню, яке за своєю суттю – особистісно. Особова загостреність і є тим каналом, через який у свідомість учня проникає виховний вплив. Виховний потенціал закладено й у системі навчання. Слід пам'ятати, що навчання спілкуванню здійснюється через власне процес спілкування. Комунікативне навчання розвиває та виховує такі якості, як працьовитість, наполегливість, ініціативність, розвиває волю, мислення, увагу, пам'ять тощо. Необхідно пам'ятати, що невміле педагогічне спілкування ускладнює пізнавальну діяльність учнів, тому педагог має позитивно впливати на їх пізнавальну діяльність, розкрити їх особистісний потенціал. Виховання особистості передбачає:

- розвиток психіки особистості в цілому, тобто мислення, пам'яті, почуттів, уяви;
- формування світогляду, тобто системи поглядів та переконань;
- формування позитивних рис характеру (наполегливості, працьовитості, цілеспрямованості, допитливості, активності);
- засвоєння загальноприйнятих норм поведінки (ввічливості, витриманості, дисципліни, такту);
- розвиток естетичних поглядів;
- розвиток різних нахилів і здібностей, необхідних нашому суспільству;
- розвиток потреб у подальшій самоосвіті.

Усі ці завдання, у принципі, вирішуються навчальним предметом «англійська мова». Можна навести чимало прикладів, що підтверджують, що правильно поставлене навчання англійської мови сприяє розвитку всіх вищевказаних рис особистості. Таким чином, при навчанні англійської мови виникають безмежні виховні можливості, якщо англійська мова використовується як засіб для залучення учнів до духовної культури інших народів та пізнання дійсності шляхом іншомовного спілкування, як спосіб самопізнання та самовираження особистості у процесі спілкування.

Виховання, як відомо, здійснюється у праці, навчанні, спілкуванні та грі. Під час навчання англійської мови застосовуються багато способів виховання, так як вона є і предметом вивчення, і засобом спілкування. Є.Пассов у своїй роботі «Урок іноземної мови» виділяє так званий потенціал уроку та вважає його головною цінністю будь-якого уроку іноземної мови. У чому полягає, за Пассовим, виховні можливості нашого уроку? Очевидно, у трьох сторонах уроку. Насамперед, у змісті використовуваних матеріалів; по-друге, у методичній системі навчання; по-третє, в особистості викладача та його поведінці. У іноземної мови як навчального предмета є одна всім відома особливість: на наших уроках ми навчаємо спілкування, яке за своєю суттю – особистісно. Студент не просто розповідає про щось, він висловлює свою думку, своє ставлення до предмета спілкування. Саме ця особистісна загостреність, - стверджує Пассов, - і є тим каналом, через який у душу та свідомість учня проникає виховний вплив. Але Є.І.Пассов стверджує так само те, що, на жаль, цей канал використовується порівняно мало. Справа в тому, що просте включення до підручника та прочитання тексту ще не дасть належного ефекту; потрібна ще й відповідна інтерпретація та відповідне ставлення до нього у викладача. Особливу роль Пассов відводить у цьому питанні педагогу як головному зразку для учнів. Пассов стверджує, що дуже важливо, щоб учень щоуроку бачив і відчував закоханість самого викладача в мову, відчував повагу викладача до народу - носія цієї мови. І дуже важливо тут, не лише те, що говориться, а й те, як це робиться. Сам виховний потенціал має бути закладено й у самій системі навчання. Усе залежить від цього, яких принципах ця система заснована, які прийоми роботи передбачає. Різні системи навчання по-різному розвивають інтелектуальні здібності учнів. Комунікативне навчання передбачає досить високий рівень завдань, що використовуються. Це не може не розвивати здібностей учнів та не виховувати таких якостей, як працьовитість,

наполегливість, ініціативність; не розвивати волю, мислення, уважність, уяву, пам'ять тощо. Визначаючи цілі, зміст та засоби навчання іноземної мови відомий методист С.Ф.Шатилов говорить про те, що цілі навчання іноземної мови визначаються, перш за все, загальновідомими запитами, державними інтересами виховання всебічно розвиненої та освіченої людини; що цілі навчання мови визначають значною мірою зміст, засоби та методи навчання, тому категорію мети мети Шатилов вважає однією з провідних у методиці. Шатилов посилається на програму, в якій йдеться про комплексну реалізацію практичної, виховної, освітньої та розвиваючої мети. Ми говорили про виховну мету навчання англійської мови, тому розглянемо позицію С.Ф.Шатилова саме у цьому аспекті. Шатилов стверджує що, опановуючи англійську мову, учні краще розуміють свою рідну мову. Саме заняття мовою тренують та розвивають пам'ять, волю, увагу, працьовитість; розвиває пізнавальні інтереси; розширюють кругозір; знайомить з культурою, мистецтвом, традиціями та звичаями країн мови, що вивчається. Усе це, безсумнівно, носить виховний характер. Вивчення англійської мови формує почуття солідарності, дружби, взаєморозуміння між народами, та головне: вивчення іноземної мови формує учня як здорову моральну особистість. Англійська мова, як було вже сказано, робить свій внесок у виховання соціально-активної особистості; що вивчення сприяє формуванню поглядів світ учня, місце людини у природі й у суспільстві, характер відносин у сфері, де він живе, себе і т.д. Під час навчання здійснюється виховання найважливіших моральних якостей особистості: патріотизм і гуманізм. У цьому здійснюється трудове виховання у сенсі цього терміну, тобто формуються навички інтелектуальної праці. Отже, ми з'ясували, що англійська мова може виступати як засіб морального виховання учнів під час уроків. Одним із численних та різноманітних способів виховання засобами англійської мови є читання суспільно-політичної та художньої літератури. Але, на жаль, не

завжди така література викликає інтерес в учнів, найчастіше прочитане не стимулює їх самостійну мисленнєву діяльність, а є підпорядковане лише необхідності вивчення іноземних мов. Звідси випливає, що необхідно ставитися відповідально та вимогливо до підбору матеріалу для читання. Матеріал має бути цікавим за змістом, що має виховне значення, доступний за мовою. Необхідно так само ретельно продумувати, які форми та прийоми роботи слід використовувати при організації читання, щоб залучити учнів до активного обговорення прочитаного, до висловлювання своєї думки з питання, зачепленого в тексті, своє ставлення до прочитаного. Замислюючись над проблемами, що виникають під час читання текстів, ми дійшли висновку, що основним є обсяг читаного матеріалу та добір ефективніших форм і прийомів роботи з них, сприяють розвитку пізнавальної діяльності учнів, мають найбільше виховне значення. Виходячи з цього, ми вважаємо, що збільшення обсягу читаного та цікава розмова про прочитане – основні моменти, на які необхідно звернути увагу викладачеві. Говорячи про те, як і яку роботу, варто вести над текстами для читання, слід зазначити, який би прийом, яку б форму під час читання ми не обирали, вони мають бути спрямовані на формування навичок читання, на розвиток пізнавальної та творчої активності учня. Викладач, перш ніж приступити до читання, ставить учням низку питань, на які вони повинні відповісти, прочитавши уривок; або пропонує, наприклад, розповідати про те, чому їм сподобався герой, хотіли б вони його наслідувати і т.д. У цьому формуються навички читання, вміння орієнтуватися у тексті. Водночас таке завдання має яскраве вираження виховне значення, учень дає оцінку етичним вчинкам героя, замислюється над рисами його характеру, робить висновок, чи слід наслідувати героя. Також дуже важлива на уроках іноземної мови робота в парах між учнями. У процесі парної роботи виховується почуття відповідальності виконання завдання, учні звикають допомагати одне одному й здійснювати контроль

над товаришем, але це розвиває увагу, сприяє розвитку почуття колективізму. Шлях виховання під час читання – це шлях опосередкований: від текстів, від отриманої інформації до думок, до вироблення поглядів, переконань формування світогляду. Ефективність виховання у процесі читання залежить тільки від правильного підбору матеріалу, від подуманих прийомів організації читання, а й від можливості застосовувати зміст прочитаного у практичній діяльності учня. Щоб засвоєне та продумане в ході читання стало дійсним, знайшло своє втілення у повсякденному житті та роботі учнів. Ми вважаємо корисним проведення конференцій та доповідей учнів. Особливо важливо, якщо у розмові про прочитане обговорюються важливі актуальні проблеми. Отже, бачимо, що виховання – це спеціальний особливий процес, що відбувається окремо і незалежно від процесу навчання. Виховання формування особистості учня, його світоглядом здійснюється у процесі навчання, що дуже важливо. Існує також інший спосіб, виховання засобами іноземної мови, а саме: використання поезії на уроках іноземної мови. Це сприяє розвитку основних комунікативних умінь – читання, аудіювання, говоріння, причому останнє найчастіше виступає у формі обговорення змісту поетичного твору, який може викликати справжню дискусію в групі, оскільки проблеми, що торкаються поетичних творів, універсальні, носять життєвий характер, не завжди передбачають однозначне рішення.

Розділ II. Практична частина

Для цієї науково-дослідної роботи проаналізуємо підручник V. Evans, J. Dooley “On Screen B1+”. На момент написання цієї курсової роботи даний підручник з англійської мови використовується в українських закладах загальної середньої освіти з поглибленим вивченням англійської мови у 9-му класі. Аналіз складається з двох частин: аналізу власне підручника з точки зору цілей виховного компоненту уроків АМ список яких представлений на сторінках 10 та 11 роботи. Друга - опитування учнів, які навчаються за цим підручником.

Перша ціль - виховання в учнів поваги та інтересу до культури і народу, мова якого вивчається, у підручнику реалізується у першому ж розділі, який має назву “Living Together” і фокусується на вивченні традицій різноманітних культур і народів.

Друга ціль - виховання культури мовлення. Культура мовлення включає у себе точність, зрозумілість, правильність і чистоту мови, використання правильного стилю мовлення у даній ситуації, володіння нормами літературної мови тощо. Ця ціль у підручнику реалізується. Підручник містить у собі широкий перелік вправ на усне і писемне мовлення.

Розмаїття тем у ньому передбачає використання різних стилів мовлення в залежності від ситуації. Наприклад урок рубрики “Speaking” та “Writing” у першому розділі підручника. У першій є завдання на неформальне усне висловлення своєї думки стосовно різних проблем, у другій - написання формального есе на цю ж тему.

Третя ціль - підтримка інтересу до навчання і розвитку навчальної активності. Ця ціль у підручнику не реалізується у повній мірі, оскільки хоча підручник містить у собі різноманіття цікавих тем - більшість вправ у ньому є суто вправами на використання теоретичного матеріалу, які не викликають в учнів інтересу і є одноманітними.

І остання ціль - доведення необхідності практичного використання мови у різноманітних сферах життя і діяльності у підручнику реалізується.

Різноманіття тем у ньому дає приклади практичного використання АМ у різних ситуаціях і сферах життя, наприклад під час подорожей, пошуку роботи, спілкування про здоров'я тощо.

Опитування учнів показало подібний результат. Виконуючи це практичне завдання були опитані 10 учнів, які навчаються за цим підручником. Їм були задані наступні питання:

- Чи дізнаєтеся ви на уроках про культуру англomовних країн?
- Чи допомагають вони вам розвивати культуру спілкування?
- Чи підтримується у вас інтерес до навчання на уроках англійської мови?
- Чи допомагають вам уроки англійської мови у практичному використанні її у різних сферах?

На перше і друге питання відповідь “так” дали всі 10 учнів, на третє - 7, але подальше опитування показало, що це заслуга викладача, а не підручника. На четверте відповідь “так” дали 6 учнів, інші 4 не використовують англійську мову за межами школи, а отже не стикалися з ситуаціями, потребуючими практичного використання.

Висновок

З виконаного дослідження можна зробити висновок, що виховний потенціал уроку англійської мови є актуальною, як ніколи.

З проведеного практичного дослідження, робимо висновок, що у проаналізованому підручнику реалізуються три з чотирьох виховних цілей уроків англійської мови. Четверта ціль реалізується через вчителя, а отже, вчитель є невід'ємною частиною виховного потенціалу.

Summary

У нашій роботі ми проаналізували методичну літературу з проблеми дослідження та з'ясували, що виховна мета є однією із головних компонентів навчання іноземної мови поряд з освітньою, практичною та розвиваючою цілями. Ми дали визначення поняттям «виховання», «виховний процес» тощо. Також охарактеризували методи виховної роботи. Ми розглянули різні погляди дослідників з цієї проблеми і виділили методи виховання під час уроків іноземних мов, цим завдання, поставлені нами вище, виконані.

Ми зуміли довести, що англійською мовою, а точніше сказати, засобами англійської мови можна проводити виховання учнів під час уроків. Але водночас процес виховання і навчання англійської мови нерозривно пов'язані одне з одним, становлять єдине ціле та їх не слід розділяти. Ми показали також, як можна морально виховувати учнів у процесі навчання, а й позаурочний час.

Ми довели, що роль іноземної мови у процесі виховання учнів величезна, що в цьому полягає важлива сила та міць іноземної мови. Як відомо, метою навчання іноземної мови у школі є формування міжкультурної компетенції учнів, що реалізується у здатності до мовного спілкування. Запорукою успішної мовної активності учнів є нетрадиційні форми уроків англійської мови, в ході яких учні долучаються до культури країн мови, що вивчається, а також виховують знання про культурну спадщину рідної країни, що дозволяє учням брати активну участь у діалозі культур.

Розвиваючий та виховний потенціал уроків можна охарактеризувати за допомогою визначення наступних цілей навчання:

формування в учнів інтересу та поваги до культури країни мови, що вивчається;

виховання культури спілкування та потреби у практичному використанні мови у різних сферах діяльності;

розвиток мовних, інтелектуальних та пізнавальних здібностей, розвиток ціннісних орієнтацій, почуттів та емоцій учня. Ми проаналізували підручник з англійської мови і опитали учнів ЗЗСО про те, чи використовується виховний потенціал на їхніх уроках англійської мови за цим підручником.

Список використаних джерел

1. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. 0-57 Теорія і методика виховання: Навч. посіб. — К.: Знання, 2008. — 415 с. — (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
2. Євдокимова М.І. Виховний потенціал уроку іноземної мови/М.І. Євдокимова// Іноземні мови у школі.-2007.-№ 4.-С.7-9.
3. Зимова І.А. Виховання-проблема сучасної освіти/І.А. Зимова. - 3-тє вид. – М. – Дослідницький центр проблем якості підготовки фахівців, 1999.-82с.
4. Караковський В.А. Виховання? Виховання. Виховання!: теорія та практика шкільних виховних систем/В.А.Караковський; А.І.Новікова, Н.Л.Селіванова; за ред. Н.Л.Селіванової. - 2-ге вид., Дод. і перераб.- М.: Пед.об-во росії, 2000.-256с.
5. Качанов І.М. Сценарій літературного вечора «Robert Burns» для учнів VIII класів//Іноземні мови у школі.-2001.-№1.-С.56-60.
6. Коротов В.М. Загальна методика навчально-виховного процесу: навчальний посібник / В.М.Коротов. - М.: Просвітництво, 1983.-224с.
7. Кушнір А. Як заманити учня на урок іноземної мови / А. Кушнір // Народна освіта.-2000.-№8.-С.127-133.
8. Лихачов Б.Т. Виховні аспекти навчання: навчальний посібник зі спецкурсу для студентів пед. ин-тов/Б.Т.Лихачов.- М.: Просвітництво, 1982.-192с.
9. Немов Р.С. Психологія.: У 3-х т. Т.2. - 4-те вид. - М.: ВЛАДОС, 2001. - 608с.
- 10.Новікова Л.І. Виховання як педагогічна категорія/Л.І.Новікова//Педагогіка.-2000.-№6.-С.28-34.-Теорія та методика виховання.

- 11.Пасов Є.І. Урок іноземної мови у середній школі/Є.І.Пасов. - М: Просвітництво, 1988.-159с.
- 12.Пасов Є.І. Вчитель іноземної мови: майстерність та особистість/Є.І.Пасов, В.П.Кузовлєв, В.Б.Царьков.-М.: Просвітництво, 1993.-159с.
- 13.Педагогіка школи: навч. посібник для студентів пед. ін-тов/під ред. І.Т.Огороднікова.-М.: Просвітництво, 1978.-320с.
- 14.Пришвін М.М. Дзеркало людини/М.М.Пришвін; сост. та післясл. Т.Біднякової; комент. В.Круглеєвської.-М.: Правда, 1985.-672с.
- 15.Проблеми методології педагогіки та методики досліджень / за ред. М.А.Данілова, Н.І.Болдирєва.-М.: Педагогіка, 1971.-352с.
- 16.Рогова Г.В. Методика навчання іноземних мов у неповній середній школі/Г.В.Рогова, Ф.М.Рабинович, Т.Е.Сахарова.-М.:Просвещение,1991.-287с.
- 17.Сорока-Росінський В.М. Національне та героїчне у вихованні/В.Н.Сорока-Росинський//Народна освіта.-2005.-№4.-С.81-85.
- 18.Філон Г.М. Виховний процес: методологія та специфіка дослідження/Г.Н.Филонов//Педагогіка.-2000.-№9.-С.11-17.
- 19.Шатілов С.В. Методика навчання іноземної мови / С. В. Шатілов. -М: Просвітництво, 1996.-С.47-49.
- 20.Ямбург Є.А. Виховання людини з позиції культурно-історичної педагогіки/Є.А.Ямбург//Класний керівник.-2002.-№5.-С.25-30.